

Oponentský posudek

na diplomovou práci Evy Jedličkové: „*VYUŽITÍ ZOO PRAHA PŘI VÝUCE BIOLOGIE NA ZÁKLADNÍCH A STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH*“

Diplomová práce obsahuje 162 stran a je rozčleněna do sedmi hlavních kapitol, dále uspořádaných podle obvyklého desetinného třídění. Práce obsahuje v přílohách i pracovní listy na téma ptáci a šelmy a také CD s materiály k provádění monotematických exkurzí. V úvodu autorka přehledně definuje cíle diplomové práce a za stěžejní témata považuje zejména zmapování zoologických zahrad v České republice, dalším cílem bylo pak připravit kompletní materiály ke dvěma monotematickým exkurzím v Zoo Praha.

V teoretické části diplomové části je věnována pozornost našim zoologickým zahradám a jejich významu ve výuce biologie a jako významným centřům ochrany ohrožených druhů, výzkumu a vzdělávání. Zoologické zahrady jsou zdrojem jedinců vzácných druhů živočichů pro reintrodukční programy a také pracovišti řešícími zoologické a zejména etologické výzkumy. Nezastupitelnou roli hrají ZOO jako výchovné instituce. Většina zoologických zahrad řeší i problém aktivního využívání volného času dětí a mládeže - mají obrovský význam při eliminaci sociálně patologických jevů u žáků základních a středních škol. Diplomantka uvádí kompletní výčet 16 ZOO na území České republiky, stručně je charakterizuje se zaměřením na výukové programy, které nabízí veřejnosti. Dále se zabývá významem exkurze jako jedné z organizačních forem výuky konaných mimo školní prostředí a její didaktickou účinností včetně specifík exkurzí do zoologických zahrad.

V kapitole věnované metodice jsou dostatečně podrobně popsány použité metody a principy přípravy různých materiálů (dotazníky, metodické příručky, pracovní listy, didaktické testy).

V praktické části diplomové práce jsou komplexně vyhodnoceny výsledky dotazníkového průzkumu. Jeho hlavním cílem bylo zjistit, které skupiny žáků navštěvují zoologické zahrady nejčastěji a zda zoologické zahrady nabízejí těmto skupinám dostatečné množství výchovně vzdělávacích programů. Na dotazník odpovědělo 12 zoologických zahrad, což je poměrně vysoké procento. Z výzkumu vyplynulo, že nejčastěji využívají možnosti návštěvy zoologické zahrady jako doplňku výuky přírodopisu žáci druhého stupně základních škol, nejméně pak studenti gymnázií. Nejvíce výukových programů je určeno žákům základních škol a nejméně studentům gymnázií. Z těchto informací vycházela diplomantka a vytvořila tudíž pracovní listy pro věkovou skupinu, která nejčastěji navštěvuje zoologické zahrady a pro skupinu, která je naopak nejvíce opomíjena. Na základně získaných poznatků se autorka rozhodla pro vytvoření pracovních listů k monotematické exkurzi zaměřené na jednu systematickou skupinu. *Dostatečná pozornost byla věnována ověřování pracovních listů a jejich následné korekci do konečné podoby.*

Ke každé sadě pracovních listů byl navržen didaktický test ve dvou variantách, jednodušší a náročnější, jehož úkolem bylo shrnout poznatky z exkurze a ověřit, co všechno si žáci zapamatovali. Didaktické testy byly ověřeny na skupinách žáků, které absolvovaly exkurzi v zoologické zahradě. Žáci i učitelé byli předem vyzváni, aby k didaktickému testu psali své připomínky. Jejich připomínky byly pak využity při úpravách testů.

Dostatečná pozornost byla věnována exkurzím do zoologické zahrady a způsobu přípravy žáků na tuto exkurzi. Žáci se předem musí seznámit s cílem exkurze, potřebné je si zopakovat základní poznatky o druzích, které budou v ZOO pozorovat. Významnou součástí materiálů určených k exkurzím je metodická příručka pro učitele, která by měla

učiteli přiblížit průběh exkurze a poskytnout mu informace o trase, druzích živočichů na trase a pracovních listech. Konkrétně je zde uvedeno, jak má učitel postupovat na jednotlivých stanovištích v průběhu exkurze. Seznámí se zde také se základními informacemi o sledované skupině živočichů.

Celkově mohu konstatovat, že diplomová práce je sepsána pečlivě, přehledně, výstižným jazykem. Formální úprava je na velmi dobré úrovni. V práci jsou zřetelně odděleny vlastní výsledky od dat převzatých. Soupis literatury obsahuje 37 pramenů a seznam výběru dalších webových stránek, což je pro účely této práce plně dostačující. K získání výsledků byly použity standardní metody, vyhodnocení nashromážděných dat je na odpovídající úrovni. Veškeré přílohy diplomové práce jsou zpracovány názorně a jsou didakticky plně vyhovující. Lze konstatovat, že autorka v úvodu vytčené cíle beze zbytku zvládla. Podařilo se jí sestavit cenný přehled zoologických zahrad v České republice, který učitelům poskytuje základní informace o jednotlivých zoologických zahradách a o výukových programech v nich realizovaných. Diplomantka připravila kvalitní a široce využitelné kompletní materiály k realizaci dvou monotematických exkurzí do ZOO Praha.

Úkolem oponenta je ovšem upozornit i na nedostatky diplomové práce. Nutno přiznat, že vzhledem k vysoké kvalitě práce mám k ní jen několik drobných poznámek:

- v textu se objevují překlepy, ale jen v minimálním počtu (např. Baribusa – Babirusa, oceánu – oceánu, exkurrare – excurró, excursió, excursus, žabra - žábry), několikrát není dodrženo psaní „latinských“ názvů kurzívou (u druhů medojed, fenek a panda červená).
- v textu se objevuje zmínka o reintrodukci do příbuzných oblastí, vzdálených od původních areálů. Jde-li o vysazení do nových oblastí, kde se taxon původně nevyskytoval jde o introdukci a nikoli o reintrodukci
- od v textu požitého termínu „v zajetí“ se již všeobecně upouští a je nahrazován formulací „v péči člověka“

K diplomantce mám několik dotazů k zodpovězení v rámci obhajoby:

1/ proč byly k detailnímu studiu vybrány právě skupiny ptáci a šelmy?

2/ v práci se hodnotí jen pozitiva zoologických zahrad. Nicméně existují názory, které upozorňují na určitá negativa. Proč jsou někdy zpochybňovány význam a úspěšnost ZOO pro zachování vymírajících druhů, vzdělávací funkce (jsou doporučovány interaktivní počítačové programy) i využití ve výzkumu? Jsou tyto výtky oprávněné? Jak by autorka argumentačně obhájila zachování ZOO jako instituci významných pro veřejnost? Lze obecně konstatovat, které druhy živočichů by se v zoologických zahradách neměly chovat?

Zcela na závěr svého posudku mohu s potěšením konstatovat, že diplomovou práci hodnotím jako vynikající. Dokonce bych doporučoval některé kapitoly po určité úpravě opublikovat např. v časopisu Bi-Che-Z. Diplomovou práci Evy Jedličkové doporučuji komisi k přijetí a navrhuji známku výborně.

8.5.2006

Doc.RNDr.Lubomír Hanel, CSc.

